

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie gwarancji kraju za dopełnienie zobowiązań, wypływających z I. emisji obligacji komunalnych Banku krajowego w sumie 5,000.000 zł. dokonanej na mocy przepisów Wydziału krajowego z dnia 24. Kwietnia 1883 L. 19511.

Wysoki Sejmie!

Dyrekcya Banku krajowego wniosła do Wydziału krajowego 29. Marca b. r. L. 3469 przedstawienie w sprawie wyjednanania u Wysokiego Sejmu gwarancji kraju za dopełnienie zobowiązań wypływających z I. emisji obligacji komunalnych w sumie 5,000.000 zł. w. a. Potrzebę gwarancji krajowej dla tych obligacji uzasadniła Dyrekcya Banku krajowego w powołanem powyżej przedstawieniu swoim w sposób następujący:

1) Pożyczki w obligacjach komunalnych I. emisji udzielane oddziałują na interes ogólny kraju w sposób jeszcze donioślejszy, niż pożyczki hipoteczne. Pierwsze bowiem mają dostarczyć funduszu gminom i powiatom na takie wydatki, które mają na celu albo podnieść kulturę albo ułatwić rozwój bądź materyalny, bądź umysłowy ogółu mieszkańców danego powiatu lub danej gminy — gdy pożyczka hipoteczna zaciąganą jest zawsze przez jednostkę i przeważnie w osobistym jej interesie.

Wszystkie przeto względy, które skłoniły kraj do nadania gwarancji posiadaczom listów zastawnych i kuponów do nich dołączonych, przemawiają jeszcze z większą siłą za tem, aby równa gwarancya udzieloną została posiadaczom obligacji komunalnych Iszej emisji i kuponów do tychże obligacji dołączonych.

2) Listy zastawne jako oparte na hipotece i zabezpieczone na pierwszej połowie wartości przedmiotu, a nadto jako papier publiczny już mający uznanie na wszystkich rynkach pieniężnych, mniej potrzebowały szukać poparcia w gwarancji kraju, niż obligacje komunalne, przeważnie na sile podatkowej opierane, a będące papierem publicznym mniej przez publiczność znanym i mającym dopiero wyrobić dla siebie uznanie na rynkach pieniężnych.

3) Gwarancya kraju, udzielona listom zastawnym niema kresu cyfrowego, gdy przeciwnie takż gwarancya nadana obligacyom komunalnym Iszej emisji już z góry będzie ograniczoną sumą 5 milionów zł., wskazaną za maximum rzeczonych pożyczek. Kraj przeto nie przyjmie na siebie rękoi, w rozmiarze przechodzącym jego siły, samo zaś doświadczenie wskaże Wysokiemu Sejmowi, czy podobna gwarancya na emisye następne obligacyi komunalnych ma lub nie ma być rozciągniętą.

4) Z trudnością możnaby poddawać się obawie względem tego, aby kraj w razie udzielenia rzeczowej gwarancji obligacyom komunalnym Iszej emisji mógł kiedykolwiek być pociągany do rzeczywistych ofiar pieniężnych, skoro §§. 13. i 18. przepisów przez Wydział krajowy dnia 24. Kwietnia 1883 wydanych, urządziły pobór rat w taki sposób, iż prawidłowa obsługa wypłaty kuponów i wycofywanie z obiegu obligacyi komunalnych jest zupełnie zabezpieczoną.

Jakoż dłużnicy obowiązani są płacić raty co pół roku z góry pod rygorem uiszczania wysokich procentów zwłoki, gdy Bank krajowy jest w obowiązku spłacać kupony i wycofywać z obiegu obligacye komunalne z dołu, a więc w 6 miesięcy później. Nadto Bank krajowy w celu większego bezpieczeństwa tworzy rezerwę specjalną, do której każdy dłużnik przy otrzymywaniu pożyczki składa 3% w stosunku do cyfry tejsze pożyczki. Bank przeto będzie zawsze w posiadaniu funduszu wystarczającego na spłatę kuponów i wycofanych z obiegu obligacyi komunalnych, mającą przypadać dopiero za rok; — pozostanie mu więc aż nadto czasu do ściągnięcia przed terminem tych zaległości od powiatów i gmin, gdyby one z uiszczeniem którejbądź raty się opóźniały.

5) Wreszcie leży w interesie ogólno-krajowym, aby pożyczki udzielane przez Bank w obligacyach komunalnych były, o ile się da, najmniej drogiemi, aby przeto kurs tychże obligacyi nie był zbyt niskim.

Przedstawioną w ten sposób przez Dyrekcyę Banku krajowego potrzebę wyjednania u Wysokiego Sejmu gwarancji kraju dla obligacyi komunalnych uznała także Rada nadzorcza Banku krajowego w zupełności. W wystosowanem w tej mierze osobnem przedstawieniu do Wydziału krajowego z dnia 15. Sierpnia b. r. L. 6617. Rada nadzorcza Banku krajowego podniosła z naciskiem szczególnie tę okoliczność, że podniesienie kursu obligacyj komunalnych przez przyznanie im gwarancji krajowej jest obecnie rzeczą dla kraju bardzo pożądaną w obec upadku Zakładu kredytowego włościańskiego i klęsk ostatniej powodzi, które powodują powiaty i gminy do zaciągania zbiorowych pożyczek w celu ratowania ludności zadłużonej.

Zapatorywania Dyrekcyi i Rady nadzorczej Banku krajowego co do nadzwyczajnej doniosłości pożyczek w obligacyach komunalnych gminom i powiatom udzielać się mających, podziela Wydział krajowy w zupełności i temu przekonaniu dał już przedtem wyraz w obec Wysokiego Sejmu w swoich dwóch sprawozdaniach z czynności wykonanych celem zorganizowania Banku krajowego (z dnia 4. Września 1883 L. 25508 i z d. 3. Czerwca 1884 L. 26321). Szczegóły zawarte w obu tych sprawozdaniach oraz dołączone do zeszlóroczuego sprawozdania przepisy specjalne dla Iszej emisji obligacyi komunalnych stwierdzają, że Wydział krajowy w unormowaniu warunków, pod jakimi pożyczki w obligacyach komunalnych mają być udzielane, starał się nietylko zabezpieczyć Bank krajowy od wszelkich strat przy spłacie pożyczek i procentów, lecz nadto, pamiętając o swojej nadzorczej i opiekuńczej misji w obec majątków gminnych i powiatowych, w instrukcyi danej swojemu komisarzowi w Banku krajowym wyraźnie zastrzegł, iż przyznanie pożyczki komunalnej w każdym wypadku zawisłem być ma od urzędowego stwierdzenia jej celów użytecznych. Warunku tego przestrzega też Wydział krajowy jak najściślej przez swojego komisarza przy każdej pożyczce komunalnej, a że cel zamierzony w takim ostrożnem postępowaniu uważać można za osiągnięty, świadczy o tem praktyka

dotychczasowa, mianowicie punktualna spłata rat i procentów. Dotąd Bank krajowy nie ma zaległości w dziale pożyczek komunalnych i można żywić nadzieję, że mieć ich nie będzie wśród normalnych stosunków.

W obec takiej przeczności w wydawaniu pożyczek komunalnych i w obec łatwego ściągania ewentualnych zaległości w drodze administracyjnej przez wstawianie do budżetu gminnego (względnie powiatowego) należności zapadłych, Wydział krajowy przypuszczał, że obligacje komunalne, dające posiadaczom przy 5% tak pewną rękojmię co do spłaty procentów i kapitału, samą swoją wartością kredytową zdobędą sobie kurs zbliżony do imiennej ceny w równej mierze, jak obligacje krajowe i listy zastawne Banku krajowego.

Oczekiwanie to nie zupełnie się ziściło, chociaż faktem jest, że i dzisiejszy kurs obligacyj komunalnych Banku krajowego, mimo odmówienia im charakteru waloru pupilarnego przez c. k. Rząd, utrzymuje się na względnie korzystnej stopie. Chcąc podnieść kurs jeszcze wyżej, a w ten sposób polepszyć gminom i powiatom warunki pożyczek komunalnych, Wydział krajowy postanowił przychylić się do wniosku Dyrekcyi i Rady Nadzorczej Banku krajowego i staje przed Wysokim Sejmem z wnioskiem przyznania gwarancji kraju obligacyom komunalnym Banku krajowego I. emisji w sumie 5,000.000 zł.

Nie ulega bowiem wątpliwości, że szersze koła publiczności, lokującej zapasy gotówki w efektach krajowych i popytem swoim rozstrzygającej o kursie każdego z tych efektów, nie wchodzi i zresztą do pewnego stopnia nawet wchodzić nie mogą tak ściśle we wszystkie szczegóły, które nadają obligacyom komunalnym Banku krajowego nawet bez gwarancji kraju zupełne bezpieczeństwo co do lokacji kapitału. Dla tych szerokich kół publiczności kupującej efekta kryterium bezpieczeństwa stanowi gwarancja kraju, którą wyposażone są obligacje pożyczek krajowych z roku 1883. i 1884., oraz listy zastawne Banku krajowego. Zwłaszcza obecnie po upadku Banku włościańskiego i spowodowanej tem deprecyacji wydanych przezeń walorów, gwarancja kraju stać się musiała w oczach trwożliwych już z natury swojej, a taką katastrofą bankową do większej jeszcze trwożliwości pobudzonych kapitalistów, głównem i najważniejszym kryterium bezpieczeństwa. Żądając gwarancji kraju dla obligacyj komunalnych Banku krajowego I. emisji, Wydział krajowy uznał zarazem potrzebę równoczesnego trwałego to jest statutowego zastrzeżenia tych warunków co do udzielania pożyczek komunalnych, które już dziś z mocy wydanej instrukcyi są przestrzegane, a zdaniem Wydziału krajowego zupełnie zabezpieczą fundusz krajowy od tej ewentualności, ażeby on kiedykolwiek miał być wystawiony na straty. Oprócz statutowego określenia tych już obecnie przestrzeganych warunków, proponuje Wydział krajowy w wniosku swoim jeszcze dalsze zastrzeżenia tak co do kolei, w jakiej gwarancja kraju następować ma po innych rezerwach, jak i co do kompetencji przy udzielaniu pożyczek. Zastrzeżenia te, a zwłaszcza bliższe określenie kompetencji ma na celu wykluczenie nawet możliwości zrealizowania takich pożyczek, któreby wywołać mogły trudności w spłacie procentów i kapitału lub nie przyniosły pożyczającym gminom i powiatom rzeczywistej korzyści.

W myśl powyższego wywodu Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Kraj gwarantuje dopełnienie zobowiązań, wpływających z wydania obligacji komunalnych Banku krajowego I. emisji aż do wysokości pięciu milionów (5,000.000) zł. wartości imiennej w ten sposób, iż regularną spłatę procentów i spłatę kapitału posiadaczom obligacyj komunalnych poręcza w pierwszym rzędzie specjalny fundusz rezerwy utworzony dla obligacyj komunalnych, następnie Bank krajowy całym swoim majątkiem a dopiero, o ileby fundusze wyżej wymienione nie pokrywały zobowiązań wynikłych z wydania obligacyj komunalnych, wchodzi w zastosowanie gwarancja kraju.

II. Specjalny fundusz rezerwowy dla obligacji komunalnych Banku krajowego powstaje:

a) z fruktyfikacji trzyprocentowej rezerwy specjalnej, pobieranej przez Bank krajowy od pożyczonej sumy w myśl przepisów Wydziału krajowego z dnia 24. Kwietnia 1883. l. 19511;

b) z części nadwyżki przychodów Banku krajowego mianowicie z 30% oddzielonych od 70%, które w myśl §. 62. statutu Banku krajowego obracane być mają na pomnożenie zakładowego majątku Banku krajowego.

III. Pożyczki w obligacjach komunalnych udzielane być mają przez Bank krajowy gminom i powiatom:

a) na spłatę lub ułatwienie spłaty wysoko oprocentowanych długów członków gminy;

b) na inwestycje i przedsiębiorstwa produkcyjne, oraz zakładanie lub zasilanie powiatowych kas pożyczkowych;

c) na cele użyteczności publicznej nie wchodzące w zakres bieżącej gospodarki gminnej.

Udzielenie pożyczki w obligacjach komunalnych gminom poprzedzać ma uchwała odnośnej Rady powiatowej, uznająca istotną użyteczność i potrzebę pożyczki na cele powyżej wymienione, przyczem §. 36. ustawy o Reprezentacji powiatowej nie może być zastosowany.

Tylko zaliczki lub pożyczki udzielane z funduszków służących na cele publiczne poprzedzać mogą pożyczki komunalne Banku krajowego co do zabezpieczenia rzeczowego lub pierwszeństwa do prawa egzekucji.

IV. Przyznanie pożyczki w obligacjach komunalnych nastąpić może tylko za uchwałą Rady nadzorczej Banku krajowego.

Pożyczki w obligacjach komunalnych udzielane gminom, o ile w części lub w całości spłacone być mają z dodatków do podatków bezpośrednich, podlegają nadto jeszcze zatwierdzeniu ze strony Wydziału krajowego.

Pożyczki w obligacjach komunalnych przewyższające wraz z poprzednio zaciągniętymi pożyczkami komunalnymi kwotę stu tysięcy (100.000) zł., oraz pożyczki, którym pierwszeństwo co do zabezpieczenia rzeczowego lub prawa egzekucji danem być nie może, udzielane będą tylko za zezwoleniem Sejmu krajowego na wniosek Wydziału krajowego.

V. Ogólna suma wydanych obligacji komunalnych w żadnym razie przekraczać nie może ogólnej sumy równoczesnej wierzytelności Banku krajowego w kapitale z tytułu pożyczek udzielonych gminom i powiatom. Do tej sumy wierzytelności nie mogą być doliczane wierzytelności w kapitale, powstające z zalegania rat amortyzacyjnych.

VI. Upoważnia się Wydział krajowy do wyjednania u c. k. Rządu zatwierdzenia zmiany i uzupełnienia statutów Banku krajowego w myśl uchwał powyższych, poczem dopiero gwarancja kraju mieć będzie zastosowanie tak co do obligacji komunalnych I. emisji już dotąd wydanych jak i w przyszłości do wysokości pięciu milionów (5,000.000) zł. wydać się mających.

Z Rady Wydziału krajowego Król. Galicyi i Lodomeryi wraz z Wiel. Ks. Krakowskiem.

We Lwowie dnia 2. Października 1884.

Marszałek krajowy:

Dr. Mikołaj Zyblikiewicz w. r.

Sprawozdawca:

Dr. Józef Wereszczyński w. r.